לו: השולח פרק רביעי גיטין

ותקינו רבנן [א]דתשמט זכר לשביעית ראה הלל שנמנעו העם מלהלוות זה את זה עמד והתקין פרוסבול ומי איכא מידי דמדאורייתא לא משמטא שביעית ותקינו רבנן דתשמט אמר אביי שב ואל תעשה הוא רבא אמר הפקר ב"ד הפקר דאמר ר' יצחק [ב]מנין [ג]שהפקר ב"ד הפקר שנאמ' [ד]וכל אשר לא יבוא לשלשת הימים כעצת השרים והזקנים יחרם כל רכושו והוא יבדל מקהל הגולה [א] רבי [ה]אליעזר אמר מהכא [ב]אלה הנחלות אשר נחלו אלעזר הכהן ויהושע בן נון וראשי האבות וגו' וכי מה ענין ראשים אצל אבות לומר לך מה אבות מנחילין את בניהם כל מה שירצו אף ראשים מנחילין העם כל מה שירצו איבעיא להו כי התקין הלל פרוסבול לדריה הוא דתקין או דלמא לדרי עלמא נמי תקין למאי נפקא מינה לבטוליה אי אמרת לדריה הוא דתקין מבטלינן ליה אלא אי אמרת לדרי עלמא נמי תקין [ג]הא [ג]אין בית דין יכול לבטל דברי בית דין חברו אלא א"כ גדול הימנו בחכמה ובמנין מאי ת"ש דאמר שמואל לא כתבינן פרוסבול אלא אי בבי דינא דסורא אי בבי דינא דנהרדעא ואי סלקא דעתך לדרי עלמא נמי תקין בשאר בי דינא נמי לכתבו דלמא כי תקין הלל לדרי עלמא [ד]כגון בי דינא דידיה וכרב אמי ורב אסי דאלימי לאפקועי ממונא אבל לכולי עלמא לא ת"ש דאמר שמואל הא פרוסבלא עולבנא דדייני הוא אי איישר חיל אבטליני' אבטליני' והא אין ב"ד יכול לבטל דברי ב"ד חברו אלא א"כ גדול הימנו בחכמה ובמנין הכי קאמר אם איישר חיל יותר מהלל אבטליניה ורב נחמן אמר אקיימנה אקיימנה הא מיקיים וקאי הכי קאמר אימא ביה מילתא דאע"ג דלא כתוב ככתוב דמי איבעיא להו האי עולבנא לישנא דחוצפא הוא או לישנא דניחותא הוא ת"ש דאמר עולא עלובה [ד]כלה שזינתה בקרב חופתה אמר רב מרי ברה דבת שמואל מאי קרא [ג]עד שהמלך במסבו נרדי נתן ריחו אמר [ה]רבא עדיין חביבותא הוא גבן דכתיב נתן ולא כתיב הסריח תנו רבנן [ו]הנעלבין [ז]ואינן עולבים שומעין חרפתן ואין משיבין עושין מאהבה ושמחין ביסורין עליהן הכתוב אומר [ח]ואוהביו כצאת השמש בגבורתו מאי פרוסבול אמר רב חסדא פרוס בולי בולי

ולא עקר ליה בידים וכי האי גוונא מוכר לעקור דבר מן התורה כגון שופר ולולב ודומיהן ביבמות בהאשה רבה (דף 5:) דלא עקירה בידים היא: **רבא אמר.** לעולם בין לרבנן דפליגי אדרבי ואמרי שביעית להשמטת מלוה בזמן הזה לדורייתא ותקין הלל דלא תשמט בין לרבי דאמר לא דאורייתא ואמור רבנן דתשמט לא תיקשי דבר דבדבר שבממון אין כאן עקירת דבר מן התורה במקום סייג וגדר דהפקר ב"ד בממון הפקר: **יחרם כל רכושו.** בתנאי כנסת הגדולה כתיב: **מה ענין ראשים אצל אבות.** הוה ליה למכתב ובאתי המעות: **כל מה שירצו.** מחלק נכסיו על פיו: **לבעוליה.** להוסיב ב"ד לא אכסור דרי שלא יהו מונעין מלהלוות לבטל את תקנת הלל שאפילו כתב פרוזבול שמטו: **לא כתבינן פרוסבול.** דלא אלים לאפקועי ממונא: **אלא בי דינא דסורא.** רב: **בי דינא דנהרדעא.** שמואל דבי אמרה שמואל להך מילתא וכי איתמיל הך שאלתא בבי מדרשא הוה בי דינא דרב אמי ורב אסי והיינו דתשמי דלמא כי תקון הלל נמי לדרי עלמא לא תקון אלא כגון בי דינא דרב אמי ורב אסי: **עולבנא דדייני הוא.** לקמן מפרש לשון חוצפא שנוטלים ממון שלא כדין בחזקה: **פס איישר חיל.** אם אחזיק כח: **אבטליניה.** אלמא לאו לדרי עלמא תקון דא"כ היכי מצי שמואל למימר אבטליניה: **אימא ביה מילתא.** אושיב בית דין ואתקין דסתם מלוין יהו כמוסרין שטרותיהן לבית דין ואע"ג דלא כתב ניהו כמו שכתב: **ליגנא דניחותא.** לא עשאוהו אלא לנחת הדיינים שלא יטריחו להגבות מלוותיהם לפני שביעית שלא תבא שביעית ותשמיטיה הלכך אי איישר חיל אבטליניה: **עלובה.** אלופה: **שזינתה בקרב חופתה.** בעוד שכינה וישראל בסיני עשו את העגל שהרי לא נסעו מסיני עד לאחר הקמת המשכן בשנה שניה דכתיב ויהי בשנה השנית בחדש השני וגו' ויסעו בני ישראל למסעיהם ממדבר סיני (במדבר י): **מאי קרא.** דיש לדרוש עליהם כלה מזנה בחופתה: **במסבו.** בחופתו: **נרדי נתן ריחו.** בושמי עזב ריחו הטוב כמו ולא נתן סימון את ישראל וגו' (שם כא): **עדיין חביבותא הוא גבן.** אע"פ שהזכיר קלקוליהן לא הזכיר אלא במראית חיבה דלא כתיב הסריח: **הנעלבים גרסי'.** אותן שנעלבים מיד אחרים: **ואין עולבים.** את אחרים: **שומעין.** מלות מאהבת המקום ולא ליטול שכר ולא מירלאת פורענות: **שרוי.** תקנה: בולי

ותקון דבנן דתשמט זכר לשביעית. והא דלא תקון נמי יוכל זכר ליוכל משום דאין רוב לבור יכולין לעמוד בה ליאסר בעבודת קרקע שמי שיים לנוסות: **אלא אם** כן גדול הימנו כו'. ות"ת היכי דמי אי דפסט ברוב ישראל אפי' גדול הימנו אין יכול לבטל כדאמרי' בפרק אין מעמידין (ע"ז לו.) גבי י"ח דבר שאפי' יבא אליהו ויבא דינו אין שומעין לו ואי דלא פסט ברוב ישראל אפי' קטן יכול לבטל כדאמרינן נמי התם גבי דרבי יהודה הנשיא ובית דינו נמנו עליו והתירוהו משום דלא פסט איסורו ברוב ישראל וי"ל דהא קאמר התם ומסתבר רבותינו על דברי רבן שמעון בן גמליאל ועל דברי רבי אלעזר בר צדוק שהיו אומרים אין נחרין גזירה על הצבור אלא א"כ רוב הצבור יכולים לעמוד בה משמע משום דהוה תרמי היה להם כח להתיר דלא פסט ונם לא היו יכולים לעמוד בה אבל הכא אי פסט ולא היו יכולים לעמוד אי היו יכולים לעמוד ולא פסט ואין משמע כן בירושלמי בפ"ק דשבת דאמר התם ר"י בעי ולא כן תניון שאין ב"ד יכולין לבטל דברי ב"ד חברו אלא אם כן גדול הימנו בחכמה ובמנין ור' יהודה הנשיא ובית דינו מתירין מה שאסר דגיאל וחבורתו אלא רבי יוחנן כדעתיה דא"ר יוחנן בשם רבי אלעזר בר צדוק מקובלני שכל גזירה שב"ד נחרין על הצבור ולא קיבלו רוב צבור עליהן אינה גזירה ובדקו ומצאו בגזירתו של שמן ולא קבלו רוב צבור עליהן אלמא משמע דבהאי טעמא לחודיה סגי ועוד דברים מגילה (דף ב.) פרץ ואי ס"ד תנאי כנסת הגדולה י"ל דע"ו הוא דתקון אחו רבנן ועקרו תקנתא דתקינו אנשי כנסת הגדולה והתנן אין ב"ד כו' והתם מסתמא פסט ויכולין לעמוד וי"ל דדוקא בי"מ דבר אפי' גדול אין יכול לבטל כדאשכחן בירושלמי מפני שעמדו להם בנפשותיהם כדאיתא התם דתלמידי ב"ש היו הורגין בתלמידי ב"ה ובכל דבר גדול יכול לבטל חוץ מי"ח דבר והיכא דלא פסט כגון שמן אע"ג דעמדו עליהן בנפשותיהן אפי' קטן יכול להתיר והא דקאמר וסמכו רבותינו אהא דאין נחרים גזירה על הצבור לא מיירי ההוא טעמא אלא משום דלא תימא הואיל והראשונים נמנו עליו לאוסרו למה נמנה הוא עליו להתירו אדרבה היה לו להמנות לאסור דאשכחן בכמה דוכתי דראשונים גזרו ולא קיבלו מנייהו ובתראי גזור וקבלו מנייהו בפ"ק דשבת (דף יד:) ובפ"ק דחולין (דף ו.) להכי קאמר דלא רצה להמנות לאסור משום דחזא דאין רוב צבור יכולין לעמוד בו ומיהו בדבר שיתפשט האיסור בכל ישראל אלא במקום אחד דוקא ההיא דבפרק כל הבשר (חולין קי.) דרב מיקלע לטטוטפות דאמר בקעה מצא וגדר בה גדר ואסר להו בחל וכן כל הנך דפרק חולין (שבת קנט.) דשלחו ליה בני בשבר ואסר להם לפי שאינן בני תורה גדול יכול להתיר ולא קטן:

דאלימי לאפקועי ממונא. ר"ת כתב פרוסבול כי היה אומר דלא בעינן אלא ב"ד משום שבדור ואשכחן נמי (לקמן לז.) שהיו מקילין רבנן דבי רב אשי דמסרי מילייהו אהדדי. תנן במסכת שביעית (פ"י מ"ה) פרוסבול המוקדם כשר והמאוחר פסול ומפ' בירושלמי משום דפרוסבול אינו מועיל מה שמלוה אחר כתיבת פרוסבול אלא למה שהלוה קודם זמן הכתוב בפרוסבול ולכך מאוחר פסול דמרויח שלא כדין כל מה שהלוה אחר כתיבת פרוסבול עד זמן הכתוב בו: **דכתיב** נתן **ולא** כתיב הסריח. אע"ג דאית ליה למכתב לישנא מעליא מ"מ היה מצי למכתב עזב: אלא

עין משפט נר מצוה

א [מרי פ"ט מהל' שמיטה ויובל ה"ב וסה"ג]:
ס ב מרי פכ"ד מהל' סנהדרין הל' ו סמג לאוין רס עוקצ"ע ת"מ סי' כ:
מא ג מרי פ"ב מהל' ממרים הל' ג סמג לאוין ריח ופסין קיח:
מב ד מרי פ"ט מהל' שמטה הל' ח סמג לאוין רעא עוקצ"ע ת"מ סי' קפו: קפי' יח:
מג ה מרי פ"ט מהלכות דעות הל' יג [ופ"ב שם ה"ג]:

תורה אור השלם

1. וְכָל אֲשֶׁר לֹא יָבוֹא לִשְׁלֹשֶׁת הַיָּמִים כַּעֲצַת הַשָּׂרִים וְהַזְּקֵנִים יֵחָרֵם כָּל רְכוּשוֹ וְהוּא יִבָּדֵל מִקְּהַל הַגּוֹלָה:
עזרא י ח
2. אֵלֶּה הַנְּחָלֹת אֲשֶׁר נָחֲלוּ אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וְיְהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן וְרָאשֵׁי הָאָבוֹת לְמַטּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּגוֹרָל בְּשִׁלֹה לִפְנֵי יְיָ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְיָכְלוּ מֵחַלֵּק אֶת הָאָרֶץ:
יהושע יט נא
3. עַד שֶׁהַמֶּלֶךְ בְּמַסְבּוֹ נַרְדִּי נָתַן רֵיחוֹ:
שיר השירים א יב
4. כֵּן יֹאבְדוּ כָל אוֹיְבֶיךָ יְיָ וְאֹהֲבָיו כְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בִּגְבֻרָתוֹ וְהַשְׁקֵט הָאָרֶץ אַרְבָּעִים שָׁנָה:
שופטים ה לא

גליון הש"ס

גמ' הא אין ב"ד יכול. עי' יומא ל' עמ' ע"ב תד"ה בימי רבי:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) גמ' ר"א אמר מהכא. נ"ב עי' לנוס עיר שופן פי' סז ס"א וס"ו דלר"א הפקר ב"ד היה הפקר מן התורה הוא דקא"ל דלא המלות בתורה כתיב עכ"ל וצ"ע דאין זה פסוק תורה כ"א ביהושע פי' יט פסוק ג"ל:

מסורת הש"ס

ג) יומא פט: שקלים ג., ב) [ר"ל אלעזר], **ג)** מסכת ע"ז לו. מ"ק נ: מגילה ב. בדיות פ"א מ"ה, **ד)** שבת פח., **ה)** [שם אימא רבי], **ו)** ב"מ שם: יומא כב.,

מוסף רש"י

הפקר ב"ד הפקר. וכל מילי דממונא לאו עקירה היא (ובמות פט.). עלובה. תפוסה, דעולבת ליצנא דחלופא היא (שבת פח.). בקרב חופתה. כשראל כשעמדו בסיני ופשו העגל (שם). **נתן.** עזב ריחו הטוב לאחרים (שם). **ועדיין חביבותא היא גבן.** אע"פ שהמקולל מספר בגנותנו הראה לנו לשון מכה (שם). **הנעלבין** ואינן עולבים. אחרים נתלין עליהם בחלופה ולא הן על אחרים (שם). **עושין מאהבה.** מאהבת המקום, ושמחין ביסורין. על עלינה הבאה עליהם (שם).

מכאן עיין לעמוד הבא

יתומין אין צריכין פרוסבול. דבלאו הכי לא משמט שביעית לחוב שלהן, דאתו דייניה דיתמי אתן ורמי עלן לאפוקי מזוזתייהו, הלכך שטרות שלהן כמסורים לב"ד דמי ותקן המוסר שטרותיו לב"ד אין משמיטין, חיו נופו של פרוסבול מוסרני לסם פלוני ופלוני כדיינין (ב"ק לז.). דר"ג ובית דינו. לחבי נקט ר"ג דנשיא הוה ובית דינו ב"ד חשוב (שם). **אין כותבין פרוסבול אלא על הקרקע.** ואם יש קרקע כל שהיא אלוה כותבין עליה פרוסבול אף ממוכ גדול ושוב לא תשמטנו שביעית, דכי תקון הלל פרוסבול אשעבוד קרקעות תקון, דמלוה המלויה היא (קדושין כו.). **לאשר אשם לו.** ולא כתב לאשר אלוהו, אלא לאשר האשם שלו, ואשם הוא קרן כדאמרינן בהנחל (כריתות קי.) למי שהקרן שלו (כתובות יח ובע"ז פסחים לא.) לאשר הקרן שלו, ולא לאשר נשה בו (בחולין פב.). **וכי מפני שאנו מדמין.** שאנו אומרים וסברים ואומרים מאומר לנו (לעיל יח.). **שטר העומד לגבות בגבוי דמי.** מי שיש לו שטר חוב על חבירו ושיעבד לו בו נכסיו, מוחזק בעל השטר בנכסים יותר מן הלוה (סוטה כה.). לומר גדול כח השטר וכמו שמוחזק בנכסים (בבמות לח.). **והמוסר שטרותיו לבית דין.** הוא פרוסבול שהתקין הלל שכתוב בו מוסרני לכם פלוני ופלוני הדיינין שבמקום פלוני שכל חוב שיש לי שאנגנו כל זמן שאלוה, אין משמטין. דלא קרינן ביה לא יגוש, שהרי אינו תובע כלום (מכות ג.). **מגין לבעל חוב שקונה משכון.** לכל מילי לאתחייב באחנסין (ב"מ פב.). כל יומי הלוה המשכון קנוי לו ואם נתנם חייב באונסין, שאינו עליו לא כשומר חנם ולא כשומר שכר שפטורין באונסין, אלא כולו כרשותו ובאחריותו עומד (פסחים לא.). **ולך תהיה צדקה.** בהשמת הפטור כתיב, אי אמרת קונה משכון אינה צדקה שכבר נשלמתו שהשאיל לו אם דבר הקנוי לו, ואם אינו קונה, צדקה בהשאלה זו מגיין, על שלו שכב (שם).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com